

مقایسه سازگاری و عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر شاخه نظری بر اساس اولویتهای پنجگانه تعیین شده طبق برنامه هدایت تحصیلی

مریم اصفهانی اصل^{°°}
دکتر یوسفعلی عطاری°
دکتر مهناز مهرابی زاده°

چکیده

هدف این تحقیق مقایسه سازگاری فردی - اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر سال سوم نظام جدید متوسطه هدایت شده به اولویتهای پنجگانه طبق برنامه هدایت تحصیلی بوده است. جامعه آماری این تحقیق، دانش آموزان سال سوم نظام جدید رشته‌های ریاضی - فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی مدارس دولتی روزانه شهرستان اهواز بودند که در سال ۱۳۸۱-۱۳۸۲ به تحصیل اشتغال داشتند. از این جامعه تعداد ۶۰۰ نفر به عنوان نمونه و با استفاده از روش تصادفی طبقه ای انتخاب شدند. حجم نمونه برای رشته ریاضی - فیزیک ۲۰۰ نفر، رشته علوم تجربی ۲۰۰ نفر بود. برای سازگاری فردی - اجتماعی از آزمون شخصیتی کالیفرنیا (CTP) استفاده شد. عملکرد تحصیلی دانش آموزان بر اساس معدل آنان در نظر گرفته شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش آماری تحلیل واریانس یک راهه و آزمون پیگیری توکی استفاده شد. براساس یافته‌های به دست آمده بین سازگاری فردی - اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان رشته ریاضی - فیزیک هدایت شده به اولویتهای پنجگانه تفاوت معنی داری وجود دارد. در خصوص رشته علوم انسانی نتایج به دست آمده همانند رشته ریاضی - فیزیک بود. اما دانش آموزان رشته علوم تجربی هدایت شده به اولویتهای پنجگانه از لحاظ سازگاری فردی - اجتماعی، با هم تفاوتی نداشتند ولی از لحاظ عملکرد تحصیلی تفاوت معنی داری بین آنها به دست آمد.

کلید واژگان: سازگاری فردی، سازگاری اجتماعی، عملکرد تحصیلی.

* عضو هیات علمی دانشگاه شهید چمران اهواز
** عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اندیشک

مقدمه

نقش حیاتی دارد که اولاً در دورانی از تکامل او وارد عمل می شود که یادگیری به سهولت انجام می شود و ثانیاً، با کنترل مثبتی که مربیان کودکان و نوجوانان اعمال می کنند، می توانند امر بالندگی و رشد شخصی آنان را در جهت زندگی فردی و اجتماعی مفید، سرعت بخشند. دانش آموز تنها برای آن به مدرسه نمی رود که مهارت بیاموزد و معرفت آندوزد، بلکه مدرسه، در جهت رشد آفرینندگی و راهنمایی او نیز وظیفه مهمی بر عهده دارد. آموزش مهارت ها و رشد خلاقیت، بدون یک برنامه صحیح راهنمایی میسر نمی باشد (قاضی، ۱۳۷۳).

تغییر بنیادی در نظام آموزش و پرورش یکی از ضروریات یک جامعه پویا و در حال رشد است. در بسیاری از ممالک پیشرفته جهان شاهد تغییر همیشگی همراه با برنامه ریزی در کتب، برنامه، روشها و... هستیم. البته تمام این موارد زمانی نقش واقعی خود را ایفا می کنند که این تغییرات بر اساس پژوهش و مبتنی بر شواهد و دلایل باشند. در کشور ما نیز با استفاده از نظرات کارشناسان مختلف از سال ۱۳۶۴ در رابطه با تغییر بنیادی نظام آموزشی، اقداماتی آغاز شد. از جمله تغییرات اساسی در آموزش متوسطه، هدایت تحصیلی دانش آموزان بر اساس بررسیهای مشاوره ای می باشد (کلیات نظام جدید، ۱۳۷۵).

منظور از اولویت های پنجگانه همان توصیه های مشاور دبیرستان است که بر اساس بررسیهای مشاوره ای که شامل نمره های حاصل از عملکرد تحصیلی قبلی، آزمون هوشی ریون و رغبت سنج جان هالند، نظر اولیای دانش آموزان، نظر دبیران دروس مختلف و نظر مشاور می باشد، تعیین می گردد. نتیجه این بررسیها به صورت اولویتهای پنجگانه از طرف مشاور دبیرستان پس از پایان سال اول متوسطه به دانش آموزان توصیه می شود. منظور از برنامه هدایت تحصیلی همان بررسیهای مشاوره ای

راهنمایی و مشاوره را همه انسانهای سلیم النفس مورد تایید قرار می دهند، مشروط بر آن که جریان راهنمایی بر بنیادی منطقی استوار و هدفش گره گشایی مشکلات انسان باشد. پیشرفت شتابان و در برخی موارد غیر قابل پیش بینی علوم و تکنولوژی و به تبع آن پیچیدگی در روابط انسانی از یک طرف، ناتوانی انسان در حل معضلات گوناگون خویش از طرف دیگر، این احساس نیاز را خواه - ناخواه در وی ایجاد می کند که از دیگران برای حل معضلات و مسائل خویش کمک و یاری بگیرد.

آموزش و پرورش نهاد اجتماعی است که در بالندگی هویت و تبلور شخصیت فرد، می تواند نقش بسیار مهمی را بازی کند. اهداف آموزش و پرورش زمانی تحقق خواهد یافت که برنامه ها و محتوای آموزشی با توجه به نیازها و امکانات دانش آموزان تهیه و اجرا گردند. از طریق خدمات راهنمایی می توان تواناییها و نیز محدودیتهای دانش آموزان را شناخت و از امکانات موجود حداکثر استفاده را به عمل آورد. مشاور تحصیلی با شناخت دانش آموزان در زمینه های تحصیلی مناسب راهنمایی کند و در حل مشکلات به آنها یاری برساند.

اگر چه آشنایی معلم با فنون راهنمایی و تدریس، عملکرد او را موثر و پربار می سازد، ولی معلم به تنهایی نه می تواند و نه فرصت دارد به تمام مسائل و مشکلات روانی و خانوادگی و تحصیلی دانش آموزان رسیدگی کند و برای هر کدام راه حل ارائه دهد. از این رو، مشاور تحصیلی با همکاری معلم و خانواده و مسئولان مدرسه می تواند دانش آموزان را در جهت رفع مشکلات تحصیلی و خانوادگی و روانی و تامین ثبات عاطفی یاری دهد و نهایتاً نیل به اهداف آموزش و پرورش را ممکن سازد (شفیع آبادی، ۱۳۶۷). مدرسه از آن رو در رشد شخص

می باشد که مشاور دبیرستان در طول سال اول متوسطه بر اساس موارد یاد شده بالا از دانش آموزان به عمل می آورد.

نویدی (۱۳۷۶) تحقیقی با عنوان « بررسی سهم هر یک از ملاکهای هدایت تحصیلی در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نظام جدید آموزش متوسطه در سراسر کشور انجام داده است، که بخشی از یافته های آن به شرح زیر است.

افزودن عملکرد تحصیلی خاص دوره راهنمایی به عملکرد تحصیلی خاص در سال اول متوسطه، دقت پیش بینی پیشرفت تحصیلی بعدی را به طور معنی داری افزایش می دهد.

افزودن سایر ملاکهای هدایت تحصیلی به شاخصهای عملکرد تحصیلی قبلی دانش آموزان، دقت پیش بینی پیشرفت تحصیلی آنان را افزایش نمی دهد. به عبارت دقیق تر، شاخص عملکرد تحصیلی قبلی به تنهایی قادر است آنچه را که به وسیله همه ملاکهای هدایت تحصیلی پیش بینی می شود پیش بینی کند و مشارکت سایر ملاکهای

هدایت تحصیلی (امتیازهای هوش، رغبت تحصیلی، نظر دانش آموز، نظر اولیاء، نظر دبیران و نظر مشاور) در پیش بینی پیشرفت تحصیلی بعدی دانش آموزان از لحاظ آماری معنی دار نیست. عمل به توصیه مشاور هم نقشی در پیشرفت تحصیلی بعدی دانش آموزان ندارد.

تحقیق عصاره و امیدیان (۱۳۷۵)، نشان داد که بین نظر مشاوره و نمره های مربوط به عملکرد تحصیلی در دروس اختصاصی همبستگی $0/50$ - وجود دارد.

در تحقیقی که توسط بالی (۱۳۷۵)، در خصوص نقش مشاور در انتخاب رشته تحصیلی دانش آموزان انجام گرفت، حدود ۲۸ درصد از دانش آموزان در پاسخ به سؤال « آیا توصیه ها و راهنمایی های مشاور

در انتخاب رشته تحصیلی دانش آموزان مؤثر است؟ » گزینه خیلی زیاد « زیاد » را برگزیدند و $24/64$ درصد گزینه متوسط و حدود $47/98$ درصد گزینه کم و خیلی کم را انتخاب کردند.

نتیجه این تحقیق نشان داد که راهنمایی های مشاور تأثیر چندانی در انتخاب رشته تحصیلی دانش آموزان نظام جدید متوسطه نداشته است. در تحقیقی که توسط اطیابی (۱۳۷۵) با عنوان « خدمات مشاور از دیدگاههای معلم، مدیر، دانش آموزان و مشاور » در ۵۱ مدرسه تهران صورت گرفته است نتایج به دست آمده به شرح زیر است:

به نظر مدیران، معلمان و دانش آموزان، وجود مشاور در مدرسه ضروری است.

در ارتباط با توصیه های مشاور در انتخاب شاخه تحصیلی از نظر مدیران آنچه که اهمیت دارد نمره های دروس تحصیلی می باشد و به اعتقاد دبیران باید به نتایج آزمونهای هوش توجه داشت و به نظر مشاوران، توصیه های مشاور از اهمیت بیشتر برخوردار است.

قاسمی (۱۳۷۴) تحقیقی تحت عنوان بررسی میزان موفقیت مشاوران نظام جدید در ارائه برخی خدمات مشاوره ای از نظر دانش آموزان و دبیران دبیرستانهای آباده انجام داده و نتیجه گرفته است که حدود ۸۰ درصد از دانش آموزان و ۷۵ درصد از دبیران به سؤال: آیا مشاور دبیرستان، دانش آموزان را در انتخاب رشته تحصیلی کمک می کند؟ پاسخ مثبت داده اند. همچنین حدود ۶۰ درصد از دانش آموزان و نزدیک به ۶۰ درصد از دبیران به سؤال « آیا مشاور دبیرستان در زمینه پیشگیری از افت تحصیلی به دانش آموزان کمک می کند » پاسخ مثبت داده اند.

عسگری گنجی (۱۳۷۲) تحقیقی با عنوان « بررسی نقش مشاوره در کاهش میزان تمایل به اختلالات

دختر سال سوم نظام جدید متوسطه رشته علوم انسانی در اولویتهای پنجگانه توصیه شده توسط مشاور تفاوت وجود دارد.

۴. بین عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر سال سوم نظام جدید متوسطه رشته ریاضی در اولویتهای پنجگانه توصیه شده توسط مشاور تفاوت وجود دارد.

۵. بین عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر سال سوم نظام جدید متوسطه رشته علوم تجربی در اولویتهای پنجگانه توصیه شده توسط مشاور تفاوت وجود دارد.

۶. بین عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر سال سوم نظام جدید متوسطه رشته علوم انسانی در اولویتهای پنجگانه توصیه شده توسط مشاور تفاوت وجود دارد.

روش تحقیق

جامعه آماری این تحقیق، شامل کلیه دانش آموزان دختر سال سوم نظام جدید رشته های ریاضی فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی مدارس دولتی روزانه شهرستان اهواز بودند که در سال تحصیلی ۸۲-۱۳۸۱ به تحصیل اشتغال داشتند.

روش نمونه گیری به صورت تصادفی طبقه ای بود. به این صورت که از میان دانش آموزانی که حد نصاب نمره ها را برای راهیابی به رشته های پنجگانه کسب کرده بودند، به تفکیک رشته و اولویت در مجموع ۶۰۰ نفر به عنوان نمونه کل انتخاب شدند. تعداد نمونه به تفکیک رشته و اولویت به شرح زیر می باشد:

ریاضی - فیزیک: اولویت اول ۴۰ نفر، اولویت دوم ۴۰ نفر، اولویت سوم ۴۰ نفر، اولویت چهارم ۴۰ نفر و اولویت پنجم هم ۴۰ نفر.

علوم تجربی: از هر یک از اولویت های پنجگانه

رفتاری دانش آموزان شاهد پسر مدارس راهنمایی مناطق تهران» انجام داده است که نتایج نشان داد:

دانش آموزانی که از خدمات مشاوره ای بهره مندند نسبت به دانش آموزانی که از خدمات مشاوره ای بهره مند نیستند تمایل کمتری به اختلال رفتار هیجان پذیری از خود نشان می دهند. به عبارت دیگر، خدمات مشاوره ای در کاهش و جلوگیری از تمایل به اختلال رفتار هیجان پذیری موثر بوده است.

بر اساس آن چه بیان شد مسئولیت فنی و تخصصی اجرای برنامه راهنمایی و مشاوره در مدرسه بر عهده مشاور دبیرستان است و نیز متغیرهای پیش بین به برنامه هدایت تحصیلی از طرف وزارت آموزش و پرورش در نظر گرفته شده است لذا هدف کلی تحقیق نشان دادن این مطلب است که دانش آموزانی که بر اساس نمره های پیش بین و بررسیهای مشاوره ای به رشته های مختلف تحصیلی هدایت می شوند آیا این نمره ها و بررسیها از اعتبار لازم برخوردار هستند. بدین معنی که دانش آموزانی که اولویت اول را انتخاب کرده اند نسبت به آنهایی که اولویتهای بعدی را انتخاب کرده اند. از سازگاری فردی - اجتماعی و عملکرد تحصیلی بهتری برخوردار هستند.

با توجه به هدف تحقیق و پیشینه پژوهشی فرضیه های زیر مورد آزمون قرار گرفتند:

۱. بین سازگاری فردی - اجتماعی دانش آموزان دختر سال سوم نظام جدید متوسطه رشته ریاضی در اولویتهای پنجگانه توصیه شده توسط مشاور تفاوت وجود دارد.

۲. بین سازگاری فردی - اجتماعی دانش آموزان دختر سال سوم نظام جدید متوسطه رشته علوم تجربی در اولویتهای پنجگانه توصیه شده توسط مشاور تفاوت وجود دارد.

۳. بین سازگاری فردی - اجتماعی دانش آموزان

۴۰ نفر (همانند ریاضی - فیزیک) از جمله: آزمون هوشی ریون، رغبت سنج هالند، علوم انسانی: از هر یک از اولویت های پنجگانه، نظر خواهی از دبیران دروس مختلف، نظر خواهی از اولیاء دانش آموزان، نظر مشاور و دبیر راهنما ۴۰ نفر (همانند دو رشته دیگر).

ابزار تحقیق
در این پژوهش برای گردآوری اطلاعات لازم، علاوه بر اطلاعات که توسط مشاوران مدارس دانش آموزان استفاده شد. کالیفرنیا^۱ و میانگین نمره های دو نیمسال تحصیلی جمع آوری شده بود از پرسشنامه شخصیتی

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار، و حداکثر نمره آزمودنی های رشته های ریاضی -

فیزیک، تجربی و علوم انسانی در پرسشنامه سازگاری فردی - اجتماعی

رشته	شاخص آماری متغیر پیش بین	میانگین	انحراف معیار	حداقل نمره	حداکثر نمره
ریاضی - فیزیک	اولویت اول	۹۷/۷۲	۶/۶۹	۸۵	۱۱۱
	اولویت دوم	۱۰۰/۵۵	۶/۳۲	۸۵	۱۱۵
	اولویت سوم	۱۰۷/۵۰	۱۵/۵۹	۶۹	۱۶۰
	اولویت چهارم	۱۱۲/۶۳	۷/۵۰	۹۵	۱۲۷
	اولویت پنجم	۱۱۳/۵۶	۶/۵۱	۱۰۱	۱۲۹
علوم تجربی	اولویت اول	۱۲۱/۷۵	۱۷/۵۷	۶۹	۱۶۰
	اولویت دوم	۱۱۷/۲۷	۱۷/۷۲	۷۲	۱۶۰
	اولویت سوم	۱۱۹/۲۵	۱۶/۶۱	۹۴	۱۶۰
	اولویت چهارم	۱۲۶/۱۲	۲۰/۳۴	۸۸	۱۶۱
	اولویت پنجم	۱۱۷/۱۷	۱۲/۸۳	۹۰	۱۴۵
علوم انسانی	اولویت اول	۱۲۹/۲۲	۱۸/۳۷	۶۶	۱۶۰
	اولویت دوم	۱۲۰/۷۰	۱۶/۸۷	۸۵	۱۵۷
	اولویت سوم	۱۲۸/۱۷	۱۹/۱۱	۷۹	۱۶۴
	اولویت چهارم	۱۱۸/۸۰	۱۷/۲۵	۹۶	۱۵۷
	اولویت پنجم	۱۲۱/۰۲	۱۴/۴۹	۹۳	۱۵۸

اجتماعی در جدول ۱ نشان داده شده است. همان طور که در جدول شماره ۱ مشاهده می شود بیشترین میانگین آزمودنی های رشته ریاضی - فیزیک در پرسشنامه سازگاری فردی - اجتماعی مربوط به اولویت پنجم و برابر ۱۱۳/۵۶ می باشد.

وضعیت آزمودنی های رشته تجربی در پرسشنامه سازگاری فردی - اجتماعی بدین صورت است که بیشترین میانگین مربوط به اولویت چهارم و برابر با ۱۲۶/۱۲ است.

برای آزمودنی های رشته علوم انسانی، بیشترین میانگین مربوط به اولویت اول و برابر با ۱۲۹/۱۲ است.

میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره عملکرد تحصیلی آزمودنی های سه رشته در جدول ۲ نشان داده شده است. همان طور که جدول شماره ۲ نشان می دهد در زمینه عملکرد تحصیلی دانش آموزان رشته ریاضی بیشترین میانگین مربوط به اولویت اول و برابر ۱۸۸/۶ و عملکرد تحصیلی دانش آموزان رشته تجربی، بیشترین میانگین مربوط به اولویت چهارم و برابر با ۱۸۷/۰ است. همچنین عملکرد تحصیلی دانش آموزان رشته انسانی، بیشترین میانگین مربوط به اولویت پنجم و برابر با ۱۷/۶۴ می باشد.

یافته های مربوط به فرضیه ها

نتایج حاصل از بررسی فرضیه های ۱، ۲ و ۳ در جدول ۳ ارائه داده شده است. که نشان می دهد F مشاهده شده برای سازگاری فردی - اجتماعی آزمودنی های رشته ریاضی برابر با ۲۳ است که در سطح $P < 0/001$ معنی دار می باشد. لذا با توجه به این نتایج می توان گفت که فرضیه شماره ۱ مبنی بر تفاوت معنی دار بین سازگاری فردی - اجتماعی دانش آموزان رشته ریاضی - فیزیک هدایت شده به

برای سنجش سازگاری فردی - اجتماعی دانش آموزان از آزمون شخصیتی کالیفرنیا استفاده شد. این آزمون مجموعاً از ۱۸۰ پرسش تشکیل یافته است. به هر پرسش، با یکی از دو گزینه بلی و خیر پاسخ داده می شود.

شافر^۱ در بحث خود درباره این آزمون در کتاب سالنامه اندازه گیری روانی، ضرایب پایایی کلی آزمون را ۰/۹۲ تا ۰/۹۳ گزارش می کند (به نقل از خجسته مهر، ۱۳۷۳). ضرایب پایایی این پرسشنامه در پژوهش حاضر با استفاده از دو روش آلفای کرونباخ و تصدیف به ترتیب برابر ۰/۹۱ و ۰/۹۵ است.

موسوی (۱۳۸۱) برای بررسی اعتبار این پرسشنامه از پرسشهای ملاک روابط فرد با خود و دیگران استفاده کرد و ضریب همبستگی برابر با ۰/۴۳ را به دست آورد که در سطح $P < 0/001$ معنی دار است.

یافته های تحقیق

هدف از اجرای این تحقیق مقایسه سازگاری فردی - اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر سال سوم نظام جدید متوسطه شهر اهواز هدایت شده به اولویتهای پنجگانه طبق برنامه هدایت تحصیلی است. پس از محاسبه میانگین و انحراف معیار متغیرهای مورد مطالعه و با استفاده از تحلیل واریانس یک راهه و آزمون پی گیری توکی^۲ (HSD) داده های پژوهش مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. گزارش این تحلیل آماری در دو بخش ارائه می گردد.

الف) یافته های توصیفی

میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره آزمودنی های رشته های ریاضی - فیزیک، تجربی و علوم انسانی در پرسشنامه سازگاری فردی -

1 Shaffer

2 Honestly Significant Difference

جدول ۲. میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره عملکرد تحصیلی آزمودنی های سه رشته، به تفکیک ۵ اولویت

رشته	شاخص آماری اولویت ها	میانگین	انحراف معیار	حداقل نمره	حداکثر نمره
ریاضی - فیزیک	اولویت اول	۱۸/۸۶	۸/۸۰	۱۶/۵۵	۱۹/۹۷
	اولویت دوم	۱۷/۷۳	۱/۵۴	۱۳/۲۰	۱۹/۹۳
	اولویت سوم	۱۷/۴۰	۱/۷۵	۱۲/۸۷	۱۹/۶۴
	اولویت چهارم	۱۶/۹۸	۲/۰۴	۱۲/۳۰	۱۹/۸۸
	اولویت پنجم	۱۷/۱۶	۲/۰۶	۱۲/۳۸	۱۶/۹۶
علوم تجربی	اولویت اول	۱۶/۶۷	۲/۲۱	۱۱/۸۲	۱۹/۸۵
	اولویت دوم	۱۵/۸۲	۱/۹۷	۱۲/۴۴	۱۹/۷۲
	اولویت سوم	۱۵/۸۱	۲/۱۳	۱۱/۱۰	۱۹/۷۵
	اولویت چهارم	۱۸/۷۰	۱/۱۳	۱۴/۹۴	۱۹/۹۷
	اولویت پنجم	۱۷/۴۱	۲/۱۳	۱۱/۰۱	۱۹/۹۰
علوم انسانی	اولویت اول	۱۵/۵۱	۲/۱۴	۱۱/۱۱	۱۹/۱۸
	اولویت دوم	۱۶/۴۳	۲/۱۲	۱۱/۷۲	۱۹/۷۴
	اولویت سوم	۱۷/۲۱	۱/۵۸	۱۲/۴۵	۱۹/۴۱
	اولویت چهارم	۱۷/۴۹	۱/۷۰	۱۲/۹۳	۱۹/۹۵
	اولویت پنجم	۱۷/۶۴	۱/۷۶	۱۲/۱۰	۱۹/۹۵

اولویتهای پنجگانه تایید می شود. همچنین F مشاهده شده برای سازگاری برابر با $F_{3/02}$ است که در سطح $p < 0/01$ فردی - اجتماعی آزمودنیهای رشته علوم انسانی معنی دار می باشد. لذا با توجه به این نتایج می توان گفت که فرضیه شماره ۳ مبنی بر تفاوت معنی دار بین سازگاری فردی - اجتماعی دانش آموزان رشته علوم انسانی هدایت شده به اولویتهای پنجگانه تایید می شود. به منظور مقایسه زوجی میانگین های نمره های

اولویتهای پنجگانه تایید می شود. F مشاهده شده برای سازگاری فردی - اجتماعی دانش آموزان رشته تجربی برابر با $1/88$ است که در سطح $P < 0/05$ معنی دار نمی باشد. لذا با توجه به این نتایج می توان گفت که فرضیه شماره ۲ مبنی بر تفاوت معنی دار بین سازگاری فردی - اجتماعی دانش آموزان رشته تجربی هدایت شده به اولویتهای پنجگانه تایید نمی شود.

جدول ۳. نتایج تحلیل واریانس میانگین های نمره های سازگاری فردی - اجتماعی دانش آموزان سه رشته هدایت شده به اولویت های مختلف

رشته	منع تغییر	مجموع مجذورات	میانگین مجذورات	درجه آزادی	F	سطح معنی داری
ریاضی - فیزیک	بین گروهی	۷۹۰۲/۶۲	۱۹۷۵/۶۵	۴	۲۳	P>۰/۰۰۱
	درون گروهی	۱۶۴۹۲/۳۱	۸۵/۹۰	۱۹۲		
علوم تجربی	بین گروهی	۲۲۳۱/۰۲	۵۵۷/۷۵	۴	۱/۸۸	p=۰/۱۱
	درون گروهی	۵۷۴۶۷/۰۹	۲۹۶/۲۲	۱۹۴		
علوم انسانی	بین گروهی	۳۶۱۹/۳۱	۹۰۴/۸۳	۴	۳/۰۲	p<۰/۰۱
	درون گروهی	۵۸۱۱۰/۵۲	۲۹۹/۵۳	۱۹۴		

سازگاری فردی - اجتماعی دانش آموزان جدول ۴ ارایه شده است. رشته های ریاضی - فیزیک و علوم انسانی در مندرجات جدول ۴ نشان می دهد که در اولویت های مختلف از آزمون پیگیری توکی استفاده شده که نتایج حاصل از این بررسی در اول، و دوم با اولویت های سوم، چهارم و پنجم و

جدول ۴. نتایج مقایسه میانگین های نمره های سازگاری فردی - اجتماعی دانش آموزان رشته ریاضی - فیزیک و انسانی به تفکیک ۵ اولویت

دانش آموزان	میانگین	هدایت تحصیلی	اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	اولویت چهارم	اولویت پنجم
ریاضی - فیزیک	۹۷/۷۲	اولویت اول					
	۱۰۰/۵۵	اولویت دوم					
	۱۰۷/۵۰	اولویت سوم	*	*			
	۱۱۲/۶۳	اولویت چهارم	*	*	*		
	۱۱۳/۵۶	اولویت پنجم	*	*	*	*	
انسانی	۱۲۹/۲۲	اولویت اول					
	۱۲۰/۷۰	اولویت دوم					
	۱۲۸/۱۷	اولویت سوم	*				
	۱۱۸/۸۰	اولویت چهارم					
	۱۲۱/۰۲	اولویت پنجم					

P<۰/۰۵=*

جدول ۵. نتایج تحلیل واریانس میانگین های عملکرد تحصیلی دانش آموزان سه رشته هدایت شده به اولویتهای پنجگانه

رشته	منبع تغییر	مجموع مجذورات	میانگین مجذورات	درجه آزادی	F	سطح معنی داری
ریاضی-فیزیک	بین گروهی	۸۹/۱۶	۲۲/۲۹	۴	۷/۶۱	P>۰/۰۰۱
	درون گروهی	۵۷۱/۳۲	۲/۹۳	۱۹۵		
علوم تجربی	بین گروهی	۲۳۷/۶۷	۵۹/۴۲	۴	۱۵/۴۵	p=۰/۰۰۱
	درون گروهی	۷۴۹/۷۱	۳/۸۴	۱۹۵		
علوم انسانی	بین گروهی	۱۲۵/۷۹	۳۱/۴۵	۴	۸/۹۲	p<۰/۰۰۱
	درون گروهی	۹۸۷/۳۳	۳/۵۲	۱۹۵		

جدول ۶. نتایج مقایسه میانگین های عملکرد تحصیلی دانش آموزان سه رشته به تفکیک ۵ اولویت.

دانش آموزان	میانگین	هدایت تحصیلی	اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	اولویت چهارم	اولویت پنجم
رشته ریاضی	۱۸/۸۶	اولویت اول	*	*	*	*	
	۱۷/۷۳	اولویت دوم					
	۱۷/۴۰	اولویت سوم					
	۱۶/۹۸	اولویت چهارم					
	۱۷/۱۶	اولویت پنجم					
رشته تجربی	۱۶/۶۷	اولویت اول					
	۱۵/۸۲	اولویت دوم					
	۱۵/۸۱	اولویت سوم					
	۱۸/۷۰	اولویت چهارم	*	*	*	*	
رشته انسانی	۱۷/۴۱	اولویت پنجم	*	*			
	۱۵/۵۱	اولویت اول					
	۱۶/۴۲	اولویت دوم	*				
	۱۷/۲۱	اولویت سوم	*				
	۱۷/۴۹	اولویت چهارم	*	*			
	۱۷/۶۴	اولویت پنجم	*	*			

برنامه هدایت تحصیلی است. به عبارت دیگر، در این تحقیق این فرضیه ها مورد آزمایش قرار گرفتند که بین سازگاری فردی - اجتماعی و بین عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر سال سوم نظام جدید که براساس توصیه مشاور در اولویتهای پنجگانه مختلف به تحصیل اشتغال ورزیده اند تفاوت وجود دارد.

بر اساس یافته های به دست آمده از این تحقیق بین عملکرد تحصیلی و بین سازگاری فردی - اجتماعی دانش آموزان رشته ریاضی - فیزیک در اولویتهای پنجگانه تفاوت معنی دار وجود دارد. در مورد رشته علوم انسانی، تحلیل داده ها نشان داد که بین عملکرد تحصیلی و بین سازگاری فردی - اجتماعی دانش آموزان در اولویتهای پنجگانه نیز تفاوت وجود دارد. ولی دانش آموزان رشته علوم تجربی هدایت شده به اولویتهای پنجگانه تنها از نظر متغیر عملکرد تحصیلی با یکدیگر تفاوت دارند و بر اساس جدول شماره ۳، F به دست آمده در مورد دانش آموزان در سطح $P < 0/001$ معنی دار می باشد. نتایج به دست آمده از پژوهش عصاره و امیدیان (۱۳۷۵)، اطیابی (۱۳۷۵) و قاسمی (۱۳۷۴) همخوانی دارد.

بنابراین، در خصوص تبیین این یافته شاید بتوان به گفته شفیق آبادی (۱۳۶۷) استناد کرد. وی بیان می دارد که از طریق خدمات راهنمایی و مشاوره می توان تواناییها و نیز محدودیتهای دانش آموزان را شناخت و از امکانات موجود حداکثر استفاده را به عمل آورد. مشاور تحصیلی با شناخت دانش آموزان در زمینه های گوناگون می تواند آنان را به رشته های تحصیلی مناسب هدایت کند و در حل مشکلات به آنها یاری برساند.

نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که بین دانش آموزان رشته علوم تجربی هدایت شده به اولویتهای پنجگانه از نظر سازگاری فردی - اجتماعی تفاوت معنی داری وجود ندارد. به

همچنین بین اولویت سوم با اولویت های چهارم و پنجم تفاوت معنی داری وجود دارد.

در رشته انسانی بین اولویت اول با اولویت های دوم و سوم تفاوت معنی داری در سطح مورد نظر وجود دارد.

نتایج حاصل از بررسی فرضیه های ۴، ۵ و ۶ در جدول ۵ نشان داده شده است.

همان طور که جدول ۵ نشان می دهد F مشاهده شده برای عملکرد تحصیلی دانش آموزان رشته های ریاضی - فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی به ترتیب برابر با ۷/۶۱، ۱۵/۴۵ و ۸/۹۲ است که همگی در سطح $P < 0/001$ معنی دار می باشند. لذا با توجه به نتایج فوق می توان گفت که فرضیه های ۴، ۵ و ۶ این پژوهش مبنی بر تفاوت معنی دار بین عملکرد دانش آموزان رشته های ریاضی - فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی هدایت شده به اولویت های پنجگانه تایید می شوند.

نتایج حاصل از پیگیری توکی در خصوص مقایسه زوجی میانگین های عملکرد دانش آموزان در جدول ۶ ملاحظه می گردد در رشته ریاضی - فیزیک، بین اولویت اول با اولویت های دوم، سوم و چهارم تفاوت معنی داری وجود دارد.

در رشته علوم تجربی بین اولویت چهارم با اولویت های اول، دوم و سوم، و اولویت پنجم با اولویت های اول و دوم تفاوت معنی داری وجود دارد. در رشته انسانی بین اولویت اول با اولویت های دوم، سوم، چهارم و پنجم، و اولویت دوم با اولویت های چهارم و پنجم، تفاوت معنی داری وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری

هدف از این تحقیق مقایسه سازگاری و عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر سال سوم نظام جدید متوسطه هدایت شده به اولویتهای پنجگانه طبق

عبارت دیگر، فرضیه ۲ پژوهش حاضر مورد تایید قرار نگرفت. این نتیجه حاصل از پژوهش عسگری گنجی (۱۳۷۲) همخوانی ندارد. برای تبیین این یافته می توان بیان داشت که اگر چه آشنایی مشاور با فنون راهنمایی و مشاوره، عملکرد او را موثر و پربار می سازد، ولی مشاور به تنهایی نه می تواند و نه فرصت دارد به تمام مسائل و مشکلات روانی و خانوادگی و تحصیلی دانش آموزان رسیدگی کند و برای هر کدام راه حل ارائه دهد (شفیع آبادی، ۱۳۶۷). بنابراین، رفع مشکلات تحصیلی، خانوادگی، روانی و اجتماعی دانش آموزان مستلزم همکاری و مشارکت خانواده ها، معلمان، مسئولان مدرسه و سایر صاحب نظران تعلیم و تربیت می باشد.

منابع

- اطیابی، سید حسین (۱۳۷۵)، "بررسی خدمات مشاور در مدارس راهنمایی تحصیلی از دیدگاههایی (معلم، مدیر، دانش آموز، مشاور)". پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه تربیت معلم تهران.
- بالی، ولی (۱۳۷۵). "بررسی عوامل موثر در هدایت تحصیلی - شغلی دانش آموزان نظام جدید آموزش متوسطه برای انتخاب رشته تحصیلی و شغلی آینده در شهرستان نوشهر". پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبائی تهران.
- حقیقی، جمال، شکرکن، حسین و موسوی شوشتری، مژگان (۱۳۸۱). "بررسی رابطه جو عاطفی خانواده با سازگاری دانش آموزان دختر پایه سوم مدارس راهنمایی اهواز". مجله علوم تربیتی و روانشناسی، دوره سوم، سال نهم، شماره های ۳ و ۴، ۷۹-۱۰۸.
- خجسته مهر، غلامرضا (۱۳۷۳). "مقایسه ویژگیهای شخصیتی نوجوانان بینا و نابینا". مجله علوم تربیتی و روانشناسی، دوره سوم، سال اول، شماره های ۲ و ۳، ۹۰-۱۰۵.
- شفیع آبادی، عبدالله (۱۳۶۷). راهنمایی و مشاوره: مفاهیم و کاربردها. تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.
- عسگری گنجی، علی اصغر (۱۳۷۲). «بررسی نقش مشاوره در کاهش میزان تمایل به اختلالات رفتاری دانش آموزان شاهد پسر مدارس راهنمایی مناطق تهران». پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه تربیت معلم تهران.
- عصاره، پروین و امیدیان، مرتضی (۱۳۷۵)، «بررسی رابطه بین علاقه به انتخاب رشته تحصیلی و عملکرد در دانش آموزان سال دوم نظام جدید متوسطه شهرستان دزفول و اهواز». اداره کل آموزش و پرورش خوزستان.
- قاسمی، کرامت (۱۳۷۴). «بررسی میزان موفقیت مشاوران نظام جدید در ارائه برخی خدمات مشاوره ای از نظر دانش آموزان و دبیران دبیرستانهای شهرستان آباء». پایان کارشناسی ارشد دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه تربیت معلم تهران.
- قاضی، قاسم (۱۳۷۳). «آشنایی با برنامه ریزی تحصیلی و شغلی». تهران: متون درسی نظام جدید آموزش

متوسطه.

کلیات نظام جدید آموزش متوسطه (۱۳۷۵). امور اجرایی نظام جدید آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش.

نویدی، احد (۱۳۷۶). «بررسی سهم هر یک از ملاک های هدایت تحصیلی در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نظام جدید آموزش متوسطه». پژوهشکده تعلیم و تربیت تهران.

- Arbuckle, D. (1961). *Counseling: An Introduction*. Boston: Allyn and Bacon, Inc.
- Arbuckle, D. (1977). "Where Have I Heard That Song Before?" *Guidance Counselor*, 12, 6-79.
- Brammer, B. & Shostrom, C. (1993). *Therapeutic Counseling and Psychotherapy* (6th edition).
- Dustin, R. & Gorge, R. (1977). *Action Counseling for Behavior Change* (2th edn.). Cranston, R.I.: Carroll press.
- Gibson, R. E. & Mithell, M. H. (1990). *Introduction to counseling and guidance* (5th edn.). New York: McMillan Publishing Company.
- Green, L. & Parker, H.J. (1995). Parental influence upon adolescents occupational choice. *Journal of Counseling Psychology*, Vol.12.
- Haller, A.O. (1957). Social status and educational and occupational aspirations. *American Sociological Review*, V 1. 22.
- Hicklin, W.J. (1962). A study of long range techniques for predicting Hicklin, W.J. (1962). A study of long techniques for predicting patterns of scholastic behavior. Unpublished doctoral dissertation. University of Chicago.
- Holland, J.L. (1996). *The Psychology of Vocational Choice*. Blaisdell Publishing Company: Watham, Mass.
- Hopkins, K.D. & Sitkes, E. G. (1962). Predicting grade one reading performances intelligence by reading test. *Journal of Experimental Education*, 3, 31-33.
- Krumboltz, J.D. (1965). Behavioral counseling rationale and research. *Personnel and Guidance Journal*, 44, 383-387.
- Loughry, J.W., Stripling, R.O., & Fitzgerald, P.W. (1965). *Counseling: A growing profession*. Washington, D.C.: American Personnel and Guidance.
- Payne, M. A. (1963). The use of data in curriculum decisions. Unpublished doctoral dissertation. University of Chicago.
- Rockwell, P. J. & Rothney, I. W. N. (1961). Some social ideas of pioneers in the guidance movement. *Personnel and Guidance Journal*, 40, 346-354.
- Rogers, C. R. (1951). *Client-centered Therapy: Its Current Practice, Implications and Theory*. Boston: Houghton Mifflin Co.
- Rothney, J. & Roens, B. (1964). *Counseling the Individual Student*. New York: William Sloane Association.
- Traxler, A.B. (1957). *Techniques of Guidance*. New York: Harper and Brother.

تاریخ وصول: ۸۷/۱۰/۲۴

تاریخ پذیرش: ۸۸/۷/۱۴